

РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НОТАРІАТ

Ситнік Яна, студентка групи Ю-65

Проголошений Конституцією принцип верховенства права надає можливість та зобов'язує вчених переосмислити чинне законодавство про нотаріат і нотаріальну практику з метою вдосконалення процедури охорони і захисту прав громадян, юридичних сторін та держави в нотаріальному процесі. У зв'язку з цим постає завдання – комплексно дослідити вплив конституційних принципів на проблему охорони і захисту прав фізичних і юридичних осіб у нотаріальному порядку.

Під поняттям «нотаріат» необхідно розуміти не лише систему існуючих органів та посадових осіб, а й нотаріальну процедуру та правовідносини, що притаманні кожному угрупованню, поряд з організаційною структурою системи. У контексті вищезазначеного можна уточнити, що не органи входять в систему нотаріату, а окремі нотаріуси, їх об'єднання та посадові особи, на яких покладено обов'язок вчиняти нотаріальні дії.

Необхідною для існування нотаріальних органів є доступна для широкого кола суб'єктів інформація про спеціальну процедуру, тобто нотаріальний порядок. Саме такої, спрямованої на заінтересоване коло читачів, літератури в державі бракує. Є спеціальна, розрахована на фахівців, є реклама, спрямована на осіб, які шукають нотаріуса для посвідчення окремих угод, тощо.

Але конкретної інформації про зміст нотаріальної діяльності, про всі процесуальні можливості та гарантії, що передбачені для осіб, які бажають посвідчити юридично вагомі дії в нотаріальному порядку не має. Отже, розраховувати в наш час на адекватне сприйняття широким колом суб'єктів цивільних правовідносин переваг реалізації їхніх прав саме у нотаріальному порядку немає підстав.

Нотаріальна та судова інформація, що поширюється не тільки через засоби масової інформації, а й безпосередньо через громадян, має доводити необхідність та доцільність звернення до нотаріального порядку в усіх юридично вагомих випадках. А відсутність негативної інформації про наслідки та результати нотаріальної діяльності - це найкраща реклама для людей.

Українське процесуальне законодавство не надає жодних переваг нотаріально посвідченим документам. Так, ст. 62 Цивільного процесуального кодексу України передбачає, що жодні докази не мають для суду заздальгідь встановленої сили. Слід законодавчо закріпити положення про те, що нотаріально посвідчені угоди або документи не можуть бути оспорені показаннями свідків.

Пропозиція щодо допиту свідків як одного із способів забезпечення доказів, яким пропонується наділити нотаріуса, а саме - правом попереджати свідка про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань, явно

перевищує межі повноважень нотаріуса. Так за ст. 178 Кримінального Кодексу України кримінальна відповідальність настає в разі дачі завідомо неправдивих показань при проведенні дізнання, попереднього слідства або в суді. Ці випадки абсолютно не стосуються допиту свідків нотаріусом, а тому вони є незаконними. Застосування за аналогією норм Кримінального кодексу до нотаріальних правовідносин неприпустиме.

Норми, які регулюють забезпечення доказів у порядку цивільного судочинства, не можуть поширюватись на нотаріусів, оскільки визначають процесуальну діяльність тільки суддів щодо забезпечення доказів. Тому норми, які б регулювали процесуальну діяльність нотаріусів щодо забезпечення доказів, повинні знайти своє відбиття в законодавстві про нотаріат.

Згідно зі ст. 10 Закону, за вчинення нотаріальних дій державні нотаріуси стягують держмито у розмірах, встановлених чинним законодавством. Розмір же оплати нотаріальних дій, що вчинюються приватним нотаріусом, визначається за домовленістю між нотаріусом і заінтересованою особою без фіксування в Законі її вищої межі. При цьому фіксується, навпаки, нижча межа, оскільки, відповідно до п.1 Указу Президента України «Про впорядкування справляння плати за вчинення нотаріальних дій» від 10.07.1998р., розмір плати, що справляється за вчинення нотаріальних дій приватними нотаріусами не може бути меншим за розмір ставок державного мита, що справляється державними нотаріусами за аналогічні нотаріальні дії.

Вирішувати це питання необхідно виходячи з таких міркувань.

По-перше, нотаріат - це орган, що захищає права й законні інтереси громадян та юридичних осіб, і тому він має бути доступним для осіб, що потребують його послуг. Гарантією доступності нотаріату має бути суворо встановлена такса. Для заінтересованих осіб не повинно мати значення, до якого нотаріуса звернутися.

По-друге, можливість визначити розмір оплати вчинюваних нотаріальних дій надає нотаріату комерційного характеру і може призвести до конкуренції між нотаріусами, що є абсолютно не допустимим.

Однією з прогалин Закону України є те, що шкода, спричинена особі внаслідок незаконних чи недбалих дій державного нотаріуса, відшкодовується в порядку, передбаченому законодавством України (ст. 21), а приватного нотаріуса – у повному обсязі.

Без створення і розвитку науки про нотаріат, яка зможе відповідати не тільки існуючим суспільним відносинам, а й буде прогнозувати та запроваджувати нові напрямки діяльності нотаріусів з захисту прав та охоронюваних законом інтересів громадян, юридичних осіб та держави, робота нотаріуса буде одноманітною і не зможе задовольнити потреби розвитку цивільних відносин.

Бордюк Ю.В., ст. викладач кафедри права